

Advies ontwerp provinciaal inpassingsplan PAS Westelijke Langstraat

25 juli 2019

Uitgebracht aan: het College van Gedeputeerde Staten Noord-Brabant
t.a.v. de heer H.J. van Herk, programmamanager Uitnodigend Groen

In afschrift aan: Provinciale Staten Noord-Brabant
t.a.v. de griffie

BrabantAdvies
Brabantlaan 3
5216 TV 's-Hertogenbosch
info@brabantadvies.com
www.brabantadvies.com
t. 073 303 02 86

Geacht College,

De Provinciale Raad voor de Leefomgeving (PRL) heeft een toegewezen taak in het adviseren over MER-projecten in de provincie Noord-Brabant.¹

In dit verband hebben wij uw uitnodiging ontvangen te adviseren over het ontwerp 'Inpassingsplan PAS Westelijke Langstraat' (d.d. 1 mei 2019). Provincie Noord-Brabant, waterschap Brabantse Delta, gemeente Waalwijk en Staatsbosbeheer werken hierbij samen aan herstel en ontwikkeling van hoogwaardige natuur. Een deel van dit gebied is aangewezen als Natura 2000 gebied.

Graag geven wij u de volgende met elkaar samenhangende aandachtspunten mee.

1. Basis voor toekomstbestendige gebiedsontwikkeling

We hebben geconstateerd dat voor het herstel van de natuur in dit bijzondere laagveengebied specifieke maatregelen worden getroffen. Het primaire doel is om de negatieve effecten van stikstofdepositie op de hoogwaardige natuur terug te brengen. Daarnaast is het goed te zien dat ook andere ambities worden nagestreefd, zoals die van het Brabantse natuurnetwerk, de waterkwaliteit (vanwege de Kaderrichtlijn Water), de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit. Ten slotte is er aandacht voor het voorkomen en verhelpen van wateroverlast. Wij waarderen het dat op deze manier natuur- en landschapskwaliteit met andere ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken in dit gebied verbonden wordt. Hiermee ligt er een basis om flexibel en adaptief, samen met bewoners, gebruikers en stakeholders aan de toekomst van dit bijzondere landschap met zijn hoogwaardige natuur te werken.

2. Stikstofbelasting: extra inzet nodig

Duurzame bescherming van flora en fauna in dit bijzondere landschap is hard nodig. Herstel van de hoogwaardige natuur in dit gebied is urgent. Door de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) op 29 mei jl. is het belang van het nemen van stevige maatregelen om hoogwaardige en kwetsbare natuur te beschermen en te ontwikkelen alleen maar groter geworden. De vraag is dan of de geplande herstelmaatregelen voldoende zullen zijn. Wij roepen u daarom op concrete doelen van het terugdringen van de stikstofbelasting aan te geven en welke partijen daarbij wanneer aan zet zijn. We kunnen daarbij denken aan het nemen van extra bronmaatregelen, zoals het terugbrengen van de maximum snelheid op de A59 naar 100 km/uur, maatregelen bij bedrijven met een grote uitstoot en het beperken van negatieve uitstralingseffecten van bedrijvigheid in aangrenzende gebieden op de natuurkwaliteit. Tevens is het van belang een plan B met een extra 'plus' te ontwikkelen, mochten de doelen van het terugdringen van de stikstofbelasting niet worden gehaald. Een recent bericht van het RIVM over gestegen ammoniakconcentraties laat zien dat hiervoor aandacht nodig is.² Hoewel we ons realiseren dat bovenstaande mogelijk voorbij de scope van dit project en van dit gebied gaat, zou de Westelijke Langstraat hiervoor een pilot kunnen zijn.

¹ De PRL adviseert over dit project omdat dit in de regio consequenties heeft voor de leefomgeving, o.a. ruimtelijk, milieukundig en sociaal. De PRL doet dat met een integrale blik door kennis en netwerk te betrekken, door breder dan alleen naar milieueffecten te kijken en vanuit een Brabantse invalshoek.

² Het RIVM geeft aan dat gemeten ammoniakconcentraties in de lucht in 2018 ongeveer 35% hoger zijn dan in 2017. Dit komt vooral doordat het in 2018 extreem warm, zonnig en zeer droog was. Hierdoor kon veel ammoniak uit mest verdampen die bovendien door het tekort aan regen niet neersloeg.
<https://www.rivm.nl/nieuws/ammoniakmetingen-in-2018>

3. Breng watersysteem op orde

Essentieel onderdeel van het project is dat het grondwatersysteem met zijn kwelwerking op orde komt ten behoeve van herstel van hoogwaardige natuur in en om het gebied. Hierbij ligt een belangrijke taak voor het Waterschap de Brabantse Delta, ook met het oog op het realiseren van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Daarnaast hebben we de zorg bij bewoners en bedrijven gezien vanwege de mogelijk optredende wateroverlast door de hogere waterstanden. Het is goed dat hiervoor mitigerende maatregelen en compensatieregelingen zijn voorzien. Blijf hierover in gesprek met direct belanghebbenden.

4. Betrek actuele inzichten omtrent klimaatverandering

In 2018 hebben we te maken gehad met een lange periode van droogte. Dit beïnvloedt de mogelijkheden van natuurherstel. Het is van belang na te gaan of door de effecten van klimaatverandering (zoals extreme droogte en neerslag) aanpassingen in het natuurbeheer nodig zijn. Het is bijvoorbeeld nu al aan de orde dat droogte en periodieke inundatie de soortenrijkdom van natte heide en heischraal grasland bedreigen.³ Wij verwijzen in dit verband ook naar inzichten van de landelijke Beleidstafel Droogte, die naar aanleiding van de droogte in 2018 door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is ingesteld.⁴

5. Combinatie met vernieuwing landbouw

Naast de urgente en primaire inzet voor herstel van hoogwaardige natuur, is het positief te zien dat in het gebied verschillende grondeigenaren zelf met natuurbeheer aan de slag gaan. Ook zijn er initiatieven van gebiedspartijen (zoals de agrarische natuurvereniging Slagenland en de Heemkundekring) voor de ontwikkeling van een voedselbos in de polder Binnenbijster. Het biedt kansen om de maatschappelijke betrokkenheid met natuur te versterken. Nieuwe vormen van landbouw zijn ook mogelijk door verbinding met cultuurhistorie en recreatie, bijvoorbeeld door aan te haken op de mogelijkheden van de nabije Zuiderwaterlinie. Benut hiervoor nog meer de gesprekken die al gaande zijn met grondeigenaren en grondgebruikers en andere stakeholders. Kijk hierbij ook naar de mogelijkheden van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) buiten het Brabantse natuurnetwerk. Bij dat experimenteren is een open houding van alle stakeholders (o.a. de verschillende overheden) van belang. Het gaat hier om tijdrovende processen waarvoor capaciteit - ook van de provincie - nodig is.

6. Gezondheid en natuur versterken elkaar

Uit onderzoeken is bekend dat natuur positief werkt op de gezondheid van mensen. Wij waarderen het dat voor gezondheid in dit project volop aandacht is. Specifiek ten aanzien van een te verwachten toename van muggen, knutten en ratten door vermatting van het gebied, hetgeen door direct belanghebbenden als overlast kan worden ervaren. Blijf met hen in gesprek over dergelijke mogelijk negatieve effecten en het beschermen van gezondheid van mensen. Bespreek naast dergelijke negatieve effecten ook de positieve effecten van natuur op gezondheid. Benadruk dat het gebied de gezondheid ook kan bevorderen. Inbreng door belanghebbenden over de toegankelijkheid van het gebied (bijv. wandelpaden) vergroot de kans dat mensen zich recreatief gaan begeven in het gebied en daarbij de natuur en cultuurhistorie positiever beleven.

³ Zie ook brochure klimaatbestendig heidebeheer voor de fauna
<https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=24548>

⁴ De Beleidstafel Droogte heeft 16 urgente vraagstukken geïdentificeerd. Zij beveelt o.a. aan dat provincies grondwateronttrekkingen nabij kwetsbare grondwaterafhankelijke natuurgebieden in kaart brengen en bepalen of maatregelen nodig zijn om onomkeerbare schade te voorkomen. Dit is maatwerk en vergt bestuurlijke afweging op regionaal niveau, met inachtneming van eigen verantwoordelijkheid en wettelijke verplichtingen van de betrokken bestuursorganen. Uit rapport Eerste fase Beleidstafel Droogte, april 2019.

7. Leren van en met elkaar

Gelijktijdig worden in verschillende delen van provincie Noord-Brabant en ook daarbuiten hydrologische en ecologische maatregelen - gebaseerd op de uitgangspunten van het PAS - toegepast voor natuurherstel. Het is van belang de kennis en praktijkervaringen van deze gebiedsprocessen inclusief daarbij horende burgerinitiatieven te delen in netwerken en daarmee het lerend vermogen samen met alle betrokkenen te versterken. Zo is op voorhand niet te zeggen of en hoe de maatregelen uitpakken en of deze tot gewenst resultaat leiden. Organiseer hiervoor een zorgvuldige monitoring en uitwisseling van effecten van maatregelen en praktijkervaringen. Nieuwe kennisvragen zullen daarbij naar voren komen en kunnen vervolgens opgepakt worden.

8. Communicatie en betrokkenheid bewoners en belanghebbenden

We hebben waardering voor de manier waarop bewoners en belanghebbenden tot nu toe betrokken zijn bij de invulling van het plan via o.a. themawerkgroepen. Communicatie blijft ook in het vervolg van het proces van groot belang. Blijf samen met alle stakeholders (zoals gemeente Waalwijk, waterschap Brabantse Delta en Staatsbosbeheer) duidelijk communiceren over de voortgang van het proces. Laat zien wat er te gebeuren staat en waarom dat nodig is, zoals het belang van herstel van bepaalde natuurdoeltypen. Beeldende communicatie kan hierbij nadrukkelijk ingezet worden. Denk aan (animatie)filmpjes, infographics en sfeerbeelden van toekomstscenario's. Zo kunnen bewoners en belanghebbenden een beter beeld vormen over de consequenties van de veranderingen in het gebied en wat dat voor hen betekent.

Wij wensen u succes met de uitwerking van het plan en hopen u hiermee naar voldoening te hebben geadviseerd.

Met vriendelijke groet,

Pieter van Geel
BrabantAdvies,
Voorzitter Provinciale Raad voor de Leefomgeving